

JOE FOSTER

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΙΔΡΥΤΗ ΤΗΣ REEBOK

ΣΕΙΡΑ: ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η άγνωστη ιστορία του ιδρυτή της Reebok**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Shoemaker

Από τις Εκδόσεις Simon & Schuster UK Ltd., Λονδίνο 2020

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Joe Foster

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Χρήστος Μπαρουζής

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασσιπίδης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χάρης Βαλσάμης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Joe Foster, 2020

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2022

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4252-5

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4253-2

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 | Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

JOE FOSTER

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΤΗ ΤΗΣ REEBOK

Μετάφραση: Χρήστος Μπαρουξής

*Αφιερώνω αυτά μου τα απομνημονεύματα στη μνήμη της κόρης μου,
της Κέι, που έφυγε από κοντά μας πολύ νωρίς*

Περιεχόμενα

1. Κάποιοι τρέχουν για να κερδίζουν	11
2. Τα πρώτα παγκόσμια ρεκόρ	19
3. Μαθήματα επιβίωσης	27
4. Παίρνοντας τη θέση μου στην επιχείρηση	35
5. Η αρχή του τέλους	43
6. Η αναμέτρηση	50
7. Η ανάδυση της Mercury	53
8. Το σημαντικότερο είναι οι άνθρωποι	63
9. Αλλαγή ονόματος	69
10. Μια πρόκληση	74
11. Ένα φεγγάρι στον δρόμο	79
12. Μετακομίσεις	86
13. Με το μυαλό στην Αμερική	94
14. Άνοιγμα στον κόσμο	101
15. Επιθανάτια εμπειρία	106
16. Νέα ανοίγματα	111
17. Το κλειδί για την Αμερική;	115
18. Ο πατέρας μου, ο θάνατός του και ο νέος διανομέας	121
19. Πίσω στο μηδέν	128
20. Μοίρα	134
21. Βρίσκοντας τον Φάιρμαν	138
22. Παιχνίδια αναμονής	145
23. Στο Χονγκ Κονγκ και ακόμα πιο πέρα	154
24. Πίσω στη Βοστώνη	163
25. Ο αδελφός μου ο Τζεφ	169
26. Σοβαρό ελάττωμα	174
27. Ο άγγελός μας	182
28. Εκτόξευση της ζήτησης	184

29. Αλλαγές	194
30. Όλοι οι υπόλοιποι	201
31. Η Reebok κερδίζει τους διάσημους	205
32. Πολιτιστική σύγκρουση	210
33. Σκαμπανεβάσματα	218
34. Θάνατος και αναγέννηση	223
35. Ο ρόλος του ιδρυτή	227
Επίλογος: Ποιος και τι έκανε τη διαφορά	235
Ευχαριστίες	244
Ευρετήριο	246

Κάποιοι τρέχουν για να κερδίζουν

Έχω κάτι να εξομολογηθώ. Βασικά, δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ότι δε μου αρέσει το τρέξιμο. Το δεύτερο ότι δεν είμαι καλός υποδηματοποιός. Και με αυτό εννοώ πως το ταλέντο μου δεν ήταν ποτέ η υποδηματοποιία.

Αυτό ίσως σας προκαλέσει απορία, αφού το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας είναι για τον ιδρυτή της Reebok και έχει τίτλο *Ο υποδηματοποιός*. Ταυτόχρονα, ίσως αισθάνεστε περιέργεια. Θα έπρεπε. Η ιστορία μου, η ιστορία της Reebok, δεν είναι μια συνηθισμένη επιχειρηματική ιστορία για το πώς δούλεψα σκληρά, σκυμμένος πάνω από ένα καλαπόδι για τριάντα πέντε χρόνια. Ούτε πρόκειται για ένα προβλέψιμο ταξίδι σε ένα προδιαγεγραμμένο μονοπάτι ή μια ιστορία για το πώς ρίσκαρα εκατομμύρια και βγήκα κερδισμένος. Αντίθετα, *είναι* μια ιστορία προτροπής, που δείχνει πόσο σημαντικό είναι να αρπάξεις την ευκαιρία, όταν σου χαμογελάσει η Θεά Τύχη.

Ωστόσο, έχει και πολλές άλλες πτυχές. Όπως συμβαίνει σε κάθε ιστορία επιτυχίας, η λάμψη και ο πλούτος της διασημότητας και της εμπορικής επιτυχίας έφερε μαζί του μια θυσία, ένα τίμημα. Όταν η καρδιά σου είναι αποσιωπημένη απόλυτα στο πάθος σου, έχει χώρο μόνο για μία αγάπη.

Κάποιος είπε: «Δεν μπορείς να φτάσεις στην κορυφή χωρίς να πατήσεις σε μερικά κεφάλια» ή κάτι παρόμοιο. Αλλά εγώ δε λειτουργούσα με αυτό τον τρόπο ή, τουλάχιστον, έτσι θέλω να πιστεύω. Δεν έβλαψα κανέναν κατά τη δημιουργία της επιχείρησής και, αργότερα, του βιβλίου μου. Ίσως, βέβαια, να κάνω και λάθος.

Μεγάλωσα σε έναν κόσμο του εκπληκτικά... μέτριου, όπου οποιαδήποτε φιλοδοξία να γίνεις καλύτερος θεωρούνταν κατακριτέα. Ήταν μια εποχή που όφειλε κανείς να «ξέρει τη θέση του» και να «μην ταράζει τα νερά» και άλλα τέτοια ρητά που έχουν περάσει στις μάζες προκειμένου να διατηρείται

η κοινωνική τάξη. Επίσης, ήταν μια εποχή όπου κυριαρχούσαν οι παλιές αξίες, όταν κατά κύριο λόγο οι άνθρωποι φέρονταν με καλοσύνη στους γείτονες, στους πιο ηλικιωμένους και στους ομοίους τους.

Η αξιοπρέπεια ήταν εξαιρετικά σημαντική, κάτι που μου το έμαθε από νωρίς η μητέρα μου, μαζί με τον σεβασμό για τους άλλους. Όμως στον νου μου, κόντρα πάντοτε στις προσδοκίες της κοινωνίας, εξίσου σημαντικό ήταν να αναπτύσσομαι και να βελτιώνομαι θέτοντας προκλήσεις στον εαυτό μου, και ήταν σε αυτά τα θεμέλια όπου βασίστηκε η μετέπειτα επιχειρηματική μου επιτυχία.

Το μονοπάτι της επιτυχίας δεν ήταν ούτε ευθύ ούτε ξεκάθαρα ορισμένο. Μεγάλο μέρος της επιτυχίας οφειλόταν σε αποφάσεις που πάρθηκαν στο πόδι. Πολλές από αυτές ήταν παθητικές και όχι ενεργητικές, αλλά είχαν πάντοτε τον ίδιο σκοπό: να πουλήσουμε περισσότερα παπούτσια σήμερα απ' ό,τι εχθές.

Φαίνεται να τα καταφέραμε, αν και η επιχείρηση χρειάστηκε τριάντα ένα χρόνια για να μετατραπεί από νεοφυής εταιρεία στη νούμερο ένα μάρκα αθλητικών ειδών παγκοσμίως. Ενδεχομένως, αν είχα λάβει διαφορετικές αποφάσεις, η επιτυχία να είχε έρθει πιο νωρίς. Ωστόσο, είμαι βέβαιος ότι δίχως αυτό το μακρύ, δαιδαλώδες ταξίδι, δε θα ήμουν έτοιμος να φτάσω στον προορισμό.

Τελικά, χρειάστηκε να συμβούν πολλά για να οδηγήσω τη Reebok στο μονοπάτι της επιτυχίας. Ορισμένα τα πέτυχα εγώ, άλλα όχι. Μερικά τα αποδίδω στο επιχειρηματικό δαιμόνιο, τα περισσότερα όμως όχι. Περισσότερο ήταν εύνοια της τύχης, αποφασιστικότητα (σε βαθμό εμμονής θα μπορούσε να πει κανείς) και η ικανότητα να σκέφτομαι δημιουργικά, για να μετατρέψω τις ατυχίες σε ευκαιρίες.

Μεγάλη σημασία είχε επίσης ο συγχρονισμός. Οποιαδήποτε μάρκα φτάνει από το μηδέν στη δόξα βασίζεται στον καλό συγχρονισμό. Και δεν υπάρχει καταλληλότερη στιγμή να μιλήσουμε για συγχρονισμό από εκείνη που ακούγεται το πιστόλι του αφέτη.

Κάποιοι τρέχουν για να κερδίζουν τους αντιπάλους τους. Εγώ έτρεχα για να κερδίζω τον εαυτό μου.

Μπαμ!

Έκλεισα τα μάτια, αλλά δεν είδα σκοτάδι· μόνο μια ξεκάθαρη διαδρομή να ανοίγεται μπροστά μου. Έναν στενό διάδρομο που κατάπινα βήμα βήμα.

Άκουσα τον πατέρα μου να φωνάζει: «Έλα, Τζο, τρέχα, τρέχα», η ενθάρρυνσή του στιγμιαία, σαν τη διέγερση που του χάριζε η νικητοσύνη του τσιγάρου: έσβηνε με κάθε διασκελισμό. Πίεσα, τα έδωσα όλα, αλλά όχι για εκεί-

νον. Ακόμα και σε αυτή την ηλικία ήξερα ότι ο λόγος που με ενθάρρυνε ήταν γιατί είχε στοιχηματίσει σ' εμένα και όχι επειδή ένιωθε περήφανος για τον εφτάχρονο γιο του.

Δε με ενδιέφερε ιδιαίτερα η νίκη... αν και σίγουρα την προτιμούσα από την ήττα. Τα έπαθλα που κέρδιζε κανείς στην κατηγορία μου σίγουρα δεν αποτελούσαν κίνητρο. Λίγα εφτάχρονα αγόρια θα έδιναν το κάτι παραπάνω για ένα κουτάλι ή ένα κακάσχημο πήλινο ζωάκι.

Το τρέξιμο καθαυτό ήταν κουραστικό και επίπονο. Όταν έτρεχες για να κερδίσεις, πίεζες τους πνεύμονές σου σε σημείο που νόμιζες ότι θα σκάσουν, η καρδιά σου χτυπούσε τόσο δυνατά και κατέκλυζε τον εγκέφαλό σου με τόσο αίμα, ώστε ευχόσουν να εκραγεί το κεφάλι σου για να σταματήσει το σφυροκόπημα που αισθανόσουν στους κροτάφους. Ναι, το τρέξιμο είναι επίπονο, ιδιαίτερα αν θες να τρέξεις πιο γρήγορα από τους γρηγορότερους. Όλες αυτές οι προκλήσεις δε μου ήταν καθόλου ελκυστικές. Τότε γιατί το έκανα; Είχα άλλα κίνητρα.

Η πρώτη θέση σήμαινε ότι θα κέρδιζα την προσοχή του πατέρα μου, αγαθό που σπάνιζε στην οικία των Φόστερ. Αντίθετα, ήττα σήμαινε αδιαφορία. Αλλά δεν ήταν τίποτε καινούργιο. Ήταν η φυσιολογική κατάσταση στο βικτοριανό σπίτι μας στην οδό Χίαρφορντ Ρόουντ, βόρεια από τις καμινάδες του κέντρου της πόλης που έπνιγαν τον ουρανό του Μπόλτον.

Δε γεννήθηκα με ιδιαίτερα αθλητικά προσόντα: βασικά, ήμουν περισσότερο «αγριόχορτο» παρά μπουμπουκι – ντροπαλός, εσωστρεφής και κοκαλιάρης. Ανέκαθεν όμως ήξερα πως αν ήθελα κάτι πολύ, μόνο εγώ είχα τη δύναμη να το πετύχω: οι άλλοι δεν επρόκειτο απλώς να μου το δώσουν, έπρεπε να το κερδίσω.

Όντας ο μεσαίος από τρεις γιους, λαχταρούσα έναν καλό λόγο από τον πατέρα μου και καταβρόχθιζα τα ψίχουλα ενδιαφέροντος που μου πετούσε πού και πού. Και έμαθα πώς να τον κάνω να μου δίνει λίγα ψίχουλα παραπάνω, κυρίως βγάζοντάς του χρήματα τρέχοντας. Αλλά ακόμα κι έτσι, η προσοχή του δεν ήταν εγγυημένη.

Αναζητούσα λοιπόν άλλους τρόπους να αντλήσω ευχαρίστηση από τους αγώνες στίβου που με έβαζε να τρέχω κάθε μήνα. Και σιγά σιγά, αντί να αναζητώ την ικανοποίηση στους επαίνους του πατέρα μου, άρχισα να τη βρίσκω αλλού, στην περηφάνια που ένιωθα –γνωρίζοντας πως είχα κάνει ό,τι μπορούσα να βελτιώσω την απόδοσή μου– για μένα, ανεξάρτητα από το αν κέρδιζα ή όχι.

Δεν κατατάχτηκα ποτέ ανάμεσα στους καλύτερους αθλητές του κόσμου ή του Ηνωμένου Βασιλείου ή, έστω, ακόμα και του Λάνκασαϊρ. Για να καταφέρεις κάτι τέτοιο, έπρεπε να έχεις κάποιο γενετικό πλεονέκτημα. Όφειλες

να ήσουν γεννημένος με το DNA του δρομέα. Κι εγώ δεν ήμουν. Αλλά κάνοντας τον απολογισμό μου, θα έλεγα ότι είχα γεννηθεί με το DNA ενός που ήθελε να βελτιώνεται διαρκώς. Έβρισκα πώς να κάνω κάτι καλύτερα, γρηγορότερα, έβρισκα τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, αναζητούσα ακόμα και την παραμικρή βελτίωση, πράγματα που θα μου έδιναν έστω ένα ανεπαίσθητο πλεονέκτημα: ακόμα και σε ηλικία εφτά ετών.

Έτσι, παρότι γενικά δεν ήμουν γρηγορότερος από τους άλλους, κατάφερα και εστίαζα στην κλίση του κεφαλιού μου, στην κίνηση των χεριών μου, στους διασκελισμούς μου, στη γωνία που έρχονταν σε επαφή με το έδαφος οι σόλες των παπουτσιών μου, στην αναπνοή μου. Αθροιστικά, αυτές οι μικρές βελτιώσεις μου χάριζαν προβάδισμα μερικών μέτρων από τους αντιπάλους μου. Όμως δεν μπορούσα να αλλάξω συνολικά τη φυσιολογία μου. Έτσι, αυτό που έμενε ήταν τα εργαλεία της δουλειάς. Κι εκεί είχα ένα ακόμα πλεονέκτημα.

Προερχόμουν από οικογένεια υποδηματοποιών. Ομολογουμένως, αυτό δε συνιστά πλεονέκτημα από μόνο του. Ωστόσο, δε μιλάμε για μια συνηθισμένη οικογένεια υποδηματοποιών, αλλά για τους ιδιοκτήτες της J. W. Foster & Sons, εταιρείας κατασκευής χειροποίητων αθλητικών παπουτσιών. Και όταν οι αναφοκοκκινισμένοι αντίπαλοί μου με έβλεπαν να παίρνω το τρόπαιο του νικητή—ένα γυαλιστερό κουτάλι, ένα πήλινο γουρούνι ή κάποιο βαρετό εγχειρίδιο—και αναρωτιούνταν πώς αυτό το κοκαλιάρικο αγόρι κατάφερε και κέρδισε τους καλύτερους δρομείς της ομάδας τους, ήμουν προετοιμασμένος, γιατί όταν έβλεπαν τα παπούτσια μου, άρχιζαν αναπόφευκτα να λένε ότι «έκλεψα».

Ενώ τα άλλα αγόρια έτρεχαν με απλά πάνινα παπούτσια με επίπεδη σόλα, εγώ φορούσα παπούτσια τρεξίματος με καρφιά, ειδικά σχεδιασμένα και κατασκευασμένα για τις συνθήκες που θα επικρατούσαν στον συγκεκριμένο αγώνα. Ενδεχομένως να ήμουν ο νεαρότερος «αθλητής» στο Ηνωμένο Βασίλειο που φορούσε ειδικά σχεδιασμένα παπούτσια. Αλλά προτού βιαστείτε να βγάλετε συμπεράσματα και να θεωρήσετε ότι προερχόμουν από προνομιούχο περιβάλλον και ότι οι γονείς μου φρόντιζαν να μου εξασφαλίσουν το παραμικρό πλεονέκτημα, επιτρέψτε μου να σας εξηγήσω καλύτερα.

Αν εξαιρέσετε τα παπούτσια, ήμουν ένα συνηθισμένο αγόρι από οικογένεια εργατικής τάξης της δεκαετίας του 1940, το οποίο εκτιμούσε τα λιγοστά παιχνίδια που είχε. Ωστόσο, στον χώρο του στίβου ήμουν προνομιούχος, αφού ο παππούς μου είχε εφεύρει τα παπούτσια στίβου με καρφιά. Προτού λοιπόν ξεκινήσουμε με την *πραγματική* ιστορία της Reebok, νομίζω πως είναι απαραίτητη μια ιστορική αναδρομή.

Όπως πολλές πόλεις στη βορειοδυτική Αγγλία, το Μπόλτον γνώρισε άνθιση με την έκρηξη της βαμβακοβιομηχανίας στα τέλη του δεκάτου ογδόου και στις αρχές του δεκάτου ενάτου αιώνα. Έγινε κατεξοχήν παράδειγμα καινοτομίας και ραγδαίας ανάπτυξης όταν, το 1779, ο βιομήχανος της πόλης Σάμιουελ Κρόμπτον εφηύρε την κλωστική μηχανή που έκανε την επεξεργασία του βαμβακιού ταχύτερη και πιο αποδοτική απ' ό,τι με τα παραδοσιακά εργαλεία, μειώνοντας έτσι τον αριθμό των εργατών που απαιτούνταν και αυξάνοντας τα κέρδη των ιδιοκτητών βαμβακουργείων.

Προς τα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα ο παππούς μου, που λεγόταν κι εκείνος Τζο Φόστερ, έγινε εφευρέτης σχεδόν τυχαία. Στα δεκαπέντε του είχε δύο ενδιαφέροντα: να τρέχει σε αγώνες με τον τοπικό αθλητικό σύλλογο στίβου, Μπόλτον Πράιμροουζ Χάριερς, και να επιδιορθώνει παπούτσια και μπότες στο δωμάτιό του πάνω από το ζαχαροπλαστείο του πατέρα του. Σ' ετούτη την ενασχόληση ήταν καλός· στο τρέξιμο –όπως κι εγώ– όχι και τόσο.

Ωστόσο, αν διέθετε κάτι ο παππούς Τζο ήταν η εφευρετικότητα. Έχοντας βαρεθεί να τερματίζει πάντοτε ανάμεσα στους τελευταίους, σκέφτηκε να συνδυάσει τις δύο ικανότητές του για να διαπιστώσει αν μπορούσε να περάσει γρηγορότερα τη γραμμή του τερματισμού.

Μάλλον ο παππούς μου έμαθε τη δουλειά του τσαγκάρη από τον χρόνο που πέρασε στο τσαγκάρικο του δικού του παππού, του Σαμ, στο Νότιγχαμ. Ο Σαμ φαίνεται ότι επιδιόρθωνε τα παπούτσια πολλών αθλητών της περιοχής και ο Τζο ίσως είχε δει τα μποτάκια κρίκετ με τα καρφιά που είχε κατασκευάσει ο παππούς του για καλύτερη πρόσφυση. Ενδεχομένως, κάπως έτσι να φυτεύτηκε ο σπόρος, η ιδέα ότι η ίδια μέθοδος βελτίωσης της πρόσφυσης μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και σε άλλα αθλήματα.

Αυτό ακριβώς θέλησε να κάνει ο παππούς μου στο δωμάτιό του, στον αριθμό ενενήντα της οδού Ντιν Ρόουντ, ξεκινώντας να σχεδιάσει ένα ζευγάρι ειδικά παπούτσια τρεξίματος για τον ίδιο.

Το 1895, θέλοντας να δει πόσο αποτελεσματικά ήταν, αποφάσισε να τα δοκιμάσει σε έναν αγώνα δρόμου μέσης απόστασης του τοπικού συλλόγου στίβου. Το βράδυ πριν από τον αγώνα, τα παπούτσια δεν ήταν ακόμα έτοιμα. Είχε ράψει στο χέρι μόνο τη μία πρόσθετη εξωτερική σόλα στο μπροστινό μέρος του παπουτσιού που έφερε τα καρφιά. Δουλεύοντας αργά το βράδυ υπό το φως των κεριών, δεν είχε επαρκή φωτισμό, ούτε την υπομονή να ράψει τη σόλα του δεύτερου παπουτσιού. Στην απόγνωσή του, απλώς την κάρφωσε στο μπροστινό μέρος του παπουτσιού.

Η συμμετοχή του κέντρισε το ενδιαφέρον και ταυτόχρονα φάνηκε να διασκέδαζε τους αντιπάλους του. Πώς μπορεί αυτός ο εσωστρεφής, αφανής δρο-

μέας να πιστεύει ότι θα ξεχώριζε από εκείνους; Άραγε, ο μόνος τρόπος για να κερδίσει ήταν να κλέψει; Και γιατί εκείνα τα άσχημα, αταίριαστα μεταξύ τους παπούτσια να του δώσουν πλεονέκτημα σε σύγκριση με τα απλά πάνινα παπούτσια που φορούσαν οι άλλοι; Ορισμένοι γέλασαν. Άλλοι τον χλεύασαν, αλλά ο Τζο πήρε τη θέση του στην αφετηρία πιστεύοντας ότι όσοι στέκονταν δίπλα του, σύντομα θα ένιωθαν δέος όταν θα τους άφηνε πίσω.

Το πιστόλι του αφέτη ήχησε· τα καρφιά του Τζο μπήχτηκαν στο κουλουάρο, προσφέροντάς του τέλεια εκτίναξη και εκκίνηση· τα πέλματά του πανάλαφρα σαν να μη φορούσε παπούτσια. Ήδη από την πρώτη στροφή βρισκόταν αρκετά μέτρα μπροστά. Στις στροφές, εκεί όπου τα απλά πάνινα παπούτσια που φορούσαν οι υπόλοιποι έχαναν πολύτιμα κλάσματα του δευτερολέπτου λόγω πλευρικής μετατόπισης, τα καρφιά στα παπούτσια του Τζο περιόριζαν τις απώλειες δύναμης σχεδόν στο μηδέν.

Λόγω του ανύπαρκτου σχεδόν πάτου, με το που τα δάχτυλα του ακουμπούσαν στο έδαφος, ο Τζο ένιωθε τα πέλματά του να κλειδώνουν στο κουλουάρο, παρέχοντάς του μεγαλύτερη ώθηση και εξοικονομώντας του πολύτιμα κλάσματα δευτερολέπτου σε σχέση με τα πάνινα παπούτσια με τη λαστιχένια σόλα των αντιπάλων του. Σε κάθε βήμα το πλεονέκτημα που του χάριζε η καλύτερη πρόσφυση ήταν ελάχιστο, αλλά αθροιστικά αρκούσε για να συνεχίσει να διευρύνει το προβάδισμά του.

Με ελαφρύτερο παπούτσι και μεγαλύτερη αποδοτικότητα στην ευθεία κίνηση, ο Τζο αισθανόταν το πλεονέκτημα. Ήταν αμυδρό αλλά αισθητό, κι όταν έφτασε στα μισά της απόστασης, ένιωσε ότι είχε ακόμα πολλά αποθέματα ενέργειας. Δεν αγκομαχούσε όπως σε προηγούμενους αγώνες· τα πέλματά του δεν ήταν βαριά σαν μολύβι. Ίσως είναι ψυχολογικό, σκέφτηκε ξεκινώντας τον τελευταίο του γύρο. Ίσως ήταν απλώς πλασίμπο.

Και πάνω που κατέληξε ότι ήταν μάλλον ένας συνδυασμός εξοπλισμού και ψυχολογίας, ένιωσε κάτι παράξενο στο δεξί πέλμα του. Ξαφνικά, το έδαφος έμοιαζε να μην είναι επίπεδο. Αισθάνθηκε σαν να έτρεχε σε βότσιαλα και έπειτα πάνω σε γυαλί. Με κάθε βήμα η σουβλιά που ένιωθε στο μπροστινό μέρος του πέλματος και στο πόδι του, έλεγε στον εγκέφαλό του να σταματήσει. Τελικά, ένιωσε κάτι να ξεκολλάει. Ήταν σαν να σκόνταψε σε μια αόρατη πέτρα και τα δάχτυλά του γδάρθηκαν στον τραχύ τάπητα.

Προσπαθώντας να ξαναμπει σε ρυθμό, κοίταξε πίσω του και είδε τον δεύτερο και τον τρίτο δρομέα να τον πλησιάζουν. Ωστόσο, το πιο ανησυχητικό ήταν ότι κάπου ανάμεσα σ' εκείνον και στους αντιπάλους του είδε τη σκοτισμένη σόλα με τα καρφιά του δεξιού παπουτσιού του. Έχοντας χάσει την ισορροπία του και με κάθε βήμα να του προκαλεί αφόρητο πόνο, επιβράδυ-

νε και άρχισε να κουτσαίνει, βλέποντας αποκαρδιωμένος τους αντιπάλους του να τον φτάνουν. Μάλιστα, καθώς τον προυπερνούσαν, του έριξαν όλο από μία υποτιμητική σφαλιάρα.

Ο Τζο τεράτισε προτελευταίος. Μάζεψε βιαστικά ό,τι είχε απομείνει από τα παπούτσια του, γύρισε κουτσαίνοντας σπίτι, τα πέταξε θυμωμένα στην ντουλάπα κάτω από τη σκάλα και έκλεισε δυνατά το φύλλο. Η ταπείνωση που είχε βιώσει έπνιξε κάθε επιθυμία να βελτιώσει την απόδοσή του στην πίστα. Όμως δε θα το έβαζε κάτω.

Η τραυματική αυτή εμπειρία ήταν απλώς μια υπενθύμιση ότι δεν υπάρχει σύντομος δρόμος. Το επόμενο ζευγάρι δε θα τον απογοήτευε. Έτσι, για τους επόμενους μήνες συνέχισε να βελτιώνει το σχέδιο, κάνοντας τα παπούτσια ελαφρύτερα και μαλακότερα, μέχρι που θεώρησε ότι είχε στα χέρια του το τελικό προϊόν – τα τέλεια ελαφριά παπούτσια τρεξίματος. Αυτή τη φορά θα τα δοκίμαζε πρώτα μόνος του, για να βεβαιωθεί ότι δε θα επαναλαμβανόταν η προηγούμενη ντροπιαστική εμπειρία του.

Την επόμενη φορά που τα δοκίμασε σε αγώνα, δεν κέρδισε, ήρθε όμως δεύτερος κόντρα στα προγνωστικά. Πλέον οι συναθλητές του δε γελούσαν και ήθελαν όλοι ένα ζευγάρι από τα νέα θαυματουργά παπούτσια. Και ο Τζο δεν μπορούσε να τους χαλάσει το χατίρι.

Έπειτα από αρκετούς μήνες, αφού ο Τζο είχε παραδώσει και την τελευταία παραγγελία, οι αντίπαλοι σύλλογοι άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι οι Μπόλτον Πράιμροουζ Χάριερς είχαν αρχίσει να μετατρέπονται σε φαβορί. Σύντομα κατάλαβαν τον λόγο κι έτσι οι παραγγελίες για τα αθλητικά παπούτσια του Τζο Φόστερ αυξήθηκαν.

Σύντομα, σε κάθε αγώνα οι δρομείς πολιορκούσαν τον Τζο για να τους φτιάξει ένα ζευγάρι. Όσο η φήμη των παπουτσιών του μεγάλωνε, ο Τζο άρχισε να περνάει λιγότερο χρόνο στα κουλούρα και περισσότερο στο υπνοδωμάτιό του, φτιάχνοντας παπούτσια προκειμένου να ικανοποιήσει τους πελάτες που είχαν αρχίσει να σχηματίζουν ουρές στην πόρτα του.

Το 1900, τέσσερα χρόνια μετά τη διεξαγωγή των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, η ζήτηση για τα παπούτσια του Τζο ήταν τέτοια, ώστε αναγκάστηκε να επεκταθεί. Δημιούργησε την εταιρεία υποδημάτων στίβου J. W. Foster και μεταφέρθηκε σε νέο χώρο, που σύντομα θα γινόταν γνωστός ως «Ολυμπιακό εργαστήριο», στον αριθμό πενήντα επτά της Ντιν Ρόουντ στο Μπόλτον, δίπλα από την παμπ Χορς & Βάλκαν.

Οι επόμενες παραγγελίες ήταν για παπούτσια ειδικά κατασκευασμένα για το στίλ τρεξίματος κάθε αθλητή, για μια συγκεκριμένη πίστα ή ακόμα και για έναν συγκεκριμένο αγώνα. Σύντομα, η J. W. Foster έγινε το κατεξοχήν

όνομα στα κατά παραγγελία υποδήματα τρεξίματος. Ανεξάρτητα από το πού κατοικούσατε στο Ηνωμένο Βασίλειο, αν θέλατε τα καλύτερα παπούτσια τρεξίματος, ο Τζο ήταν ο άνθρωπός σας.

Ούτε στα πιο τρελά του όνειρα, ο τσαγκάρης από το Μπόλτον δε φανταζόταν μόλις τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1904, ότι τα παπούτσια του θα σπένδαν στην κατάρριψη τριών παγκοσμίων ρεκόρ σε μια κούρσα.

Τα πρώτα παγκόσμια ρεκόρ

Ήταν Νοέμβριος του 1904, η βροχή μασίγωνε το πλήθος που είχε συγκεντρωθεί στις εξέδρες του σταδίου Ίμπροξ Παρκ της Γλασκόβης. Τα πυκνά γκρίζα σύννεφα είχαν καταπιεί κάθε χρώμα και κάθε ενέργεια από τους αγώνες. Στρατιές αφοσιωμένων φίλων και συγγενών παρακολουθούσαν με σηκωμένους τους γιακάδες, ενώ από μέσα τους καταριούνταν τον σκοτσέζικο καιρό.

Όταν ένας κοντός, γεροδεμένος αθλητής βγήκε στην πίστα, οι ψίθυροι δυνάμωσαν, το κοινό ξέχασε την καταιγίδα. Όλα τα μάτια ήταν στραμμένα σε έναν μόνο άνθρωπο, τον Άλφρεντ Σραμπ, ερασιτέχνη δρομέα μέσωσ και μεγάλων αποστάσεων.

Ο Άλφρεντ πήρε τη θέση του στην αφετηρία, ίσιωσε το εντυπωσιακό στριφτό μουστάκι του και κοίταξε το πλήθος. Έτσι όπως στεκόταν δίπλα στους ψηλότερους και πιο αθλητικούς αντιπάλους του, δεν έμοιαζε με αθλητή παγκόσμιας κλάσης. Αν αισθανόταν πίεση, δεν το έδειξε, αλλά αναμφίβολα γνώριζε τι περίμεναν όλοι από εκείνον.

Οι ιστορίες για την υπεράνθρωπη ταχύτητά του του είχαν δώσει φήμη θρύλου. Ιστορίες των κατορθωμάτων του επαναλαμβάνονταν διαρκώς σε αγώνες στίβου, ιστορίες που τον ήθελαν να τρέχει ενάντια σε άλογα ή μόνος του ενάντια σε ομάδες σκυταλοδρομίας, αφού κανείς στον πλανήτη δεν μπορούσε να τον φτάσει.

Και ως συνήθως ο Άλφρεντ δε θα τους απογοήτευε. Όπως σε όλους τους αγώνες του, πήρε αμέσως προβάδισμα, αφήνοντας πολύ πίσω τους υπόλοιπους αθλητές. Εκείνη τη μέρα έσπασε το παγκόσμιο ρεκόρ των έξι και των δέκα μιλίων και έπειτα έκανε νέο παγκόσμιο ρεκόρ, καλύπτοντας τα 11 μίλια και τις 1.137 γιάρδες σε μία ώρα. Και όλα αυτά φορώντας τα παπούτσια Foster.

Ο παππούς μου παρευρισκόταν συχνά σε αγώνες και χάριζε τα παπούτσια

του όχι μόνο σε αθλητές αλλά και σε αθλητικογράφους. Φυσικά, οι αθλητικογράφοι θα έγραφαν άρθρα για την εταιρεία του, ενώ οι αθλητές, βλέποντας το πλεονέκτημα που θα τους έδινε το «δώρο» του, θα μιλούσαν για τα παπούτσια του στους συναθλητές τους. Ο παππούς μου κατανοούσε τη δύναμη των influencers από τότε όπως οι μεγάλες μάγκες της εποχής μας.

Όλη η χώρα και ιδιαίτερα ο κόσμος των αγώνων δρόμου λάτρευε τον Άλφρεντ. Οι αντίπαλοι ήθελαν να μάθουν τα πάντα γι' αυτόν – το πρόγραμμα προπονήσεών του, την τεχνική των αναπνοών του... τα παπούτσια που φορούσε. Ενώ οι περισσότεροι αθλητές έτρεχαν φορώντας ακόμα βαριά μποτάκια, ο Άλφρεντ φορούσε μαύρα χειροποίητα χαμηλά παπούτσια τρεξίματος με καρφιά. Μήπως ήταν αυτό το μυστικό της επιτυχίας του;

Έτσι φαίνεται να πίστευαν πολλοί. Οι δουλειές στην J. W. Foster αυξήθηκαν δραματικά, καθώς όλο και περισσότεροι σύλλογοι στίβου έδιναν παραγγελίες για τα εκπληκτικά παπούτσια που τα έκανε διάσημα ο Άλφρεντ Σραμπ. Όμως ο Σραμπ ήταν ένας μόνο από τους καταλύτες της επιτυχίας του παππού μου.

Αναμφίβολα, ο παππούς μου ήταν πρωτοπόρος της υποδηματοποιίας, αλλά ήταν επίσης πιο μπροστά από την εποχή του στο μάρκετινγκ, και για μένα αυτός ο συνδυασμός τον έκανε ιδιοφυΐα.

Η ιδιοφυΐα δεν απαιτεί απλώς δημιουργικότητα, εφευρετικότητα και παραγωγικότητα. Απαιτεί επίσης αναγνωρισιμότητα. Δίχως αυτή δε θα αποκτήσετε φήμη ιδιοφυΐας, γιατί δε θα σας γνωρίζει κανείς. Τα παπούτσια με τα καρφιά που κατασκεύασε ο πάππος μου ήταν ένα πρωτοποριακό προϊόν και επινόησε πολλούς τρόπους για να τα κάνει γνωστά στον κόσμο.

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, η βιτρίνα του στην Ντιν Ρόουντ ήταν το αντίστοιχο των διαφημιστικών πινακίδων της Πικαντίλι Σέρκους. Σε κάθε σπιθαμή της βιτρίνας διαφημιζόνταν προϊόντα και υπηρεσίες της Foster. Στη βιτρίνα υπήρχαν δεκάδες αθλητικά τρόπαια και παπούτσια, ενώ η πρόσοψη από κόκκινα τούβλα ήταν γεμάτη διαφημίσεις ζωγραφισμένες στο χέρι, από επιδιόρθωση σόλας και τακουνιού ανδρικού παπουτσιού με έξι σελίνια και έξι πένες, μέχρι χονδρική πώληση παπουτσιών τρεξίματος και ποδοσφαίρου.

Οι προσπάθειές του στο μάρκετινγκ όμως δε σταμάτησαν εκεί. Οι τακτικές του παππού μου βασιζόνταν και αυτές στη μακροπρόθεσμη σκέψη. Όταν οι δύο τοπικοί σύλλογοι στίβου, οι Μπόλτον Πράιμροους Χάριερς και οι Μπόλτον Χάριερς, αντιμετώπιζαν οικονομικές δυσκολίες με τις συνδρομές, ο παππούς μου πρότεινε να ενωθούν και να σχηματίσουν τους Μπόλτον Γιουνάιτεντ Χάριερς. Οι πρόεδροι των συλλόγων το είδαν σαν ευκαιρία να παγιώσουν την κυριαρχία τους στους αγώνες δρόμου στα βόρεια της χώρας,

αλλά για τον Τζο, και με τους δύο συλλόγους να κερδίζουν τρόπαια φορώντας τα παπούτσια του, ήταν μια ευκαιρία να δημιουργήσει μιαν ακόμα ευρύτερη πλατφόρμα προώθησης των σχεδόν ασυναγώνιστων παπουτσιών του.

Χρειάστηκε να φτάσουμε στα 1908, για να καταφέρει ο Τζο να ιδρύσει τον σύλλογο Μπόλτον Γιουνάιτεντ Χάριερς από τις στάχτες των δύο προηγούμενων συλλόγων, αυξάνοντας τελικά τα μέλη σε εβδομήντα. Ο νέος σύλλογος συμμετείχε με ομάδες του σε αγωνίσματα στην τοπική σκηνή αλλά και πέρα από αυτήν. Και κατά κανόνα κέρδιζε αρκετούς. Μάλιστα, σε μία περίπτωση τους κέρδισε όλους. Οι επιδόσεις του συλλόγου έκαναν μεγάλη εντύπωση και ο κόσμος άρχισε να μιλάει.

Το 1912, ο σύλλογος ήταν πλέον αρκετά πλούσιος και έχτισε δικά του γραφεία ξοδεύοντας το υπέρογκο ποσό των 800 λιρών. Ωθούμενα από την οικονομική ευρωστία του συλλόγου, τα μέλη του οργάνωσαν έναν φιλόδοξο αγώνα στο γήπεδο Ολντ Χορς Σόου.

Μεγάλο μέρος των χρημάτων του συλλόγου ξοδεύτηκε στην προώθηση του αγώνα, δημιουργώντας έντονο ενδιαφέρον τόσο σε δρομείς όσο και σε θεατές, αφού ο σύλλογος είχε προσκαλέσει στους αγώνες τον χρυσό ολυμπιονίκη Γουίλι Άπλγκαρθ. Οι αγώνες εξελίχθηκαν σε φιάσκο, αφού ακυρώθηκαν λόγω βροχής. Το βροχερό κλίμα του Λάνκασαϊρ συνωμότησε, παρουσιάζοντας μια μέρα που δεν έκανε για τίποτε άλλο εκτός από το να μείνει κανείς σπίτι και να παρακολουθεί τη βροχή να πέφτει στα τζάμια.

Έχοντας υποστεί μεγάλη οικονομική ζημία, ο σύλλογος θέλησε να ρεφάρει με ένα μεγάλο γκαλά στίβου. Προσκάλεσαν και πάλι τον Γουίλι μαζί με αρκετούς Αμερικανούς αθλητές, αλλά για άλλη μια φορά οι ουρανοί του Λάνκασαϊρ άνοιξαν και οι αγώνες ακυρώθηκαν. Θα χρειαζόταν ένας συνδυασμός λιγότερο φιλόδοξων διοργανώσεων και πιο συνεργάσιμου καιρού για να ξανασταθεί ο σύλλογος στα πόδια του.

Απτόητος από τα προβλήματα του αγαπημένου του συλλόγου, ο παππούς μου συνέχισε να προωθεί την επιχείρησή του σε ολόκληρη τη χώρα. Τοποθέτησε τολμηρές διαφημίσεις στις αθλητικές εφημερίδες και συνέχισε να πηγαίνει σε αγώνες σε ολόκληρη τη χώρα για να δωρίσει τα παπούτσια του στους κορυφαίους δρομείς. Επίσης, άρχισε να πληρώνει την ελίτ για να φοράει τα παπούτσια του, περίπου τρεις δεκαετίες προτού ο Άντι Ντάσλερ προσφέρει δωρεάν παπούτσια στον Τζέσε Όουενς για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936 στο Βερολίνο. Πιθανόν να ήταν η πρώτη χορηγία αθλητικών ειδών στην ιστορία του αθλητισμού. Και είχε αποτέλεσμα.

Όλο και περισσότεροι από τους κορυφαίους αθλητές του Ηνωμένου Βασιλείου αρνούσαν να τρέξουν φορώντας οτιδήποτε άλλο εκτός από Foster.

Ήθελαν να έχουν το πλεονέκτημα. Και μόλις η «μανία» έπιασε για τα καλά, πήρε διαστάσεις επιδημίας.

Το 1908, στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου, ο Άρθουρ Ράσελ κέρδισε το χρυσό μετάλλιο κόβοντας πρώτος το νήμα στα 3.200 μέτρα σπιλ φωνώντας παπούτσια Foster.

Ο πατέρας μου γεννήθηκε το 1906, εκείνη τη χρυσή εποχή για την εταιρεία. Ακολουθώντας την οικογενειακή παράδοση, πήρε τα ίδια αρχικά με τον παππού μου, Τζ. Γ., μόνο που το όνομά του ήταν Τζέιμς ή Τζιμ όπως θα τον φώναζαν αργότερα.

Με την άνθιση που γνώριζε η οικογενειακή επιχείρηση, σύντομα όλοι στην οικογένεια Φόστερ επιστρατεύθηκαν για να βοηθήσουν με τις παραγγελίες, κι έτσι, σε ηλικία οχτώ ετών, ο Τζιμ, μαζί με τον αδελφό του τον Μπιλ (δεκατριών) έγιναν εργάτες στο εργοστάσιο της J. W. Foster & Sons, όπως μετονομάστηκε.

Οι δουλειές πήγαιναν τόσο καλά, ώστε ο παππούς μου αγόρασε την παμπ Χορς & Βάλκιν στην Ντιν Ρόουντ και τη μετέτρεψε σε εργαστήριο. Παρότι πλέον η παραγωγή είχε φτάσει σε πλήρη δυναμικότητα και η οικογενειακή επιχείρηση γνώριζε μεγάλη άνθιση, ο Τζο, όπως και όλοι στο Ηνωμένο Βασίλειο, παρακολουθούσε με ανησυχία τις εξελίξεις στη Γηραιά Ήπειρο μετά τη δολοφονία του Αρχιδούκα Φραγκίσκου Φερδινάνδου και της συζύγου του, στις 28 Ιουνίου 1914 στο Σεράγεβο.

Τα γεγονότα αυτά, που διαδραματίστηκαν εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά, θα είχαν τρομερές συνέπειες για όλους, από τη Βρετανία μέχρι τη Γερμανία αλλά και πολύ πιο πέρα, καθώς ο Α΄ Π.Π. θα έσπερνε τη δυστυχία και τον όλεθρο σε ολόκληρη την ανθρωπότητα αλλά και στην οικονομία.

Παρότι το Μπόλτον δεν αποτέλεσε ποτέ, σκοπίμως τουλάχιστον, στόχο, το 1916 ένα γερμανικό Ζέπελιν παρέκκλινε από την πορεία προς τον προορισμό του, που μάλλον ήταν κάποια περιοχή των Μίντλαντς, και έριξε μια βόμβα στην Κιρκ Στριτ, πίσω ακριβώς από το «Ολυμπιακό εργαστήριο», σκοτώνοντας δεκατρία άτομα. Το εργοστάσιο υπέστη ελάχιστες ζημιές, αλλά το συμβάν προκάλεσε τρόμο στο προσωπικό, αφού συνειδητοποίησαν ότι κανείς δεν ήταν ασφαλής κατά τη διάρκεια του πολέμου, όσο μακριά κι αν βρισκόταν.

Η όποια δίψα των ανερχόμενων αθλητών να γίνουν οι ταχύτεροι στα κουλουάρ πνίγηκε σε μια θάλασσα άγχους επιβίωσης. Κατά συνέπεια, η ζήτηση για παπούτσια τρεξίματος σχεδόν εκμηδενίστηκε. Για τον παππού και την οικογένειά του, οι μέρες της φήμης και της δόξας ως προμηθευτές της αφρόκρεμας του στίβου έλαβαν άδοξα τέλος. Πλέον, η J. W. Foster & Sons, όπως και πολλοί άλλοι κατασκευαστές υποδημάτων στα βόρεια της χώρας, θα

αναλάμβανε κατ' εντολή του κράτους να επιδιορθώνει τις στρατιωτικές αρβύλες που συλλέγονταν από το μέτωπο.

Για τα επόμενα χρόνια, ο παππούς μου και οι δυο γιοι του περνούσαν τις μέρες τους σκυμμένοι πάνω από τενεκεδένιες μπανιέρες, τρίβοντας τις λάσπες και τα αίματα από τις αρβύλες που είχαν συλληχθεί από τα πόδια των νεκρών στρατιωτών στα χαρακώματα της Φλάνδρας.

Μετά το τέλος του πολέμου, η Foster χρειάστηκε να ξεκινήσει και πάλι από το μηδέν. Με τους στρατιώτες να επιστρέφουν στην πατρίδα, ο παππούς και ολόκληρη η οικογένεια θα επέστρεφαν στην εξειδικευμένη αγορά των χειροποίητων αθλητικών παπουτσιών. Σε όσους δρομείς είχαν γίνει επαγγελματίες και είχαν καταφέρει να βγάλουν χρήματα επιτράπηκε να αποκτήσουν ξανά τον τίτλο του ερασιτέχνη. Ορισμένοι επέκτειναν το ρεπερτόριό τους σε διαφορετικά είδη αγώνων δρόμου, κι έτσι ο παππούς μου άρχισε να επεκτείνει τη σειρά προϊόντων της Foster σε ακόμα πιο εξειδικευμένα υποδήματα, όπως για αγώνες μετ' εμποδίων με καρφιά στις φτέρνες, και κρος κάουντρι με λουριά στους αστραγάλους και πολύ κοντά καρφιά.

Εντελώς τυχαία, διαπίστωσε ότι τα καινούργια αυτά παπούτσια κρος κάουντρι ήταν ιδανικά και για τις προπονήσεις ποδοσφαίρου και ράγκμπι. Ξεκίνησε λοιπόν να τα προωθεί στους κορυφαίους συλλόγους όλης της χώρας μέσα από διαφημίσεις στις εφημερίδες και προσωπικές γνωριμίες. Σε μερικούς μήνες, ομάδες του επαγγελματικού πρωταθλήματος ράγκμπι όπως η Σάλφορντ, η Χαλ και η Σέιντ Έλενς χρησιμοποιούσαν αθλητικά παπούτσια Foster, το ίδιο και η Άρσενал, η Λίβερπουλ και η Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, όπως και κάθε άλλη ομάδα στις τέσσερις πρώτες κατηγορίες του αγγλικού ποδοσφαίρου.

Μία από αυτές ήταν και η Μπόλτον Γουόντερερς, ένας από τους διασημότερους ποδοσφαιρικούς συλλόγους της δεκαετίας του 1920, που το 1923 θα έστρεφε τους προβολείς της διασημότητας στην περιοχή του Μπόλτον, αφού θα πήγαιναν για πρώτη φορά στην ιστορία τους στον τελικό του Γουέμπλεϊ Καπ.

Το πλήθος των οπαδών, που υπολογίζεται ότι ξεπερνούσε τις διακόσιες χιλιάδες, κατέκλυσε το ολοκαίνουργιο στάδιο χωρητικότητας 126.000 θεατών. Η εικόνα ενός μόνο αστυνομικού πάνω σε λευκό άλογο να προσπαθεί να ελέγξει το πλήθος είναι η πιο εμβληματική στην ιστορία του αγγλικού Κυπέλλου Ποδοσφαίρου.

Οι Γουόντερερς θριάμβευσαν στην αναμέτρηση, κερδίζοντας 2-0 τη Γουέστ Χαμ. Σήκωσαν το τρόπαιο ξανά το 1926, κερδίζοντας τη Μάντσεστερ Σίτι, και άλλη μία φορά το 1929, νικώντας 2-0 την Πόρτσμουθ, κάνοντας την ομάδα μας καυτό θέμα συζήτησης για την επόμενη δεκαετία.

Όπως και οι Μπόλτον Γουόντερες, η J. W. Foster & Sons μεσουρανούσε· ήταν μια εποχή που ό,τι κι αν δοκίμαζε ο παππούς μου πετύχαινε. Ήταν ο άνθρωπος με το άγγιγμα του Μίδα, αλλά στα δέρματα.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αμβέρσας, ο Άλμπερτ Χιλ τερμάτισε πρώτος τόσο στα οχτακόσια όσο και στα χίλια πεντακόσια μέτρα και, το 1924, οι Χάρολντ Αμπραχάμς και Έρικ Λίντελ έδωσαν ακόμα μεγαλύτερη ώθηση στη μάρκα Foster κατακτώντας και οι δύο χρυσό μετάλλιο στο Παρίσι. Τα κατορθώματα των δύο αυτών δρομέων εξυμνούνται στην ταινία *Άρματα της φωτιάς*, μαζί με του λόρδου Μπέρλι, που στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Άμστερνταμ το 1928 κέρδισε τα τετρακόσια μέτρα μετ' εμποδίων, φορώντας χειροποίητα παπούτσια από το εργοστάσιο του παππού μου στην Ντιν Ρόουντ.

Φυσικά, όπως συνήθιζε, ο παππούς μου εκμεταλλεύτηκε όσο περισσότερο μπορούσε τη μεγάλη δημοσιότητα που έφεραν στην εταιρεία του αυτές οι νίκες, ιδιαίτερα στον τοπικό Τύπο. Ο μεγαλύτερος γιος του, ο Μπιλ, ήταν εξαιρετικός αθλητής, γνωστός στον χώρο των αγώνων δρόμου όχι μόνο επειδή ήταν μεταξύ των πρωταθλητών του συλλόγου, αλλά και επειδή έγραφε την αθλητική στήλη στην εφημερίδα *Bolton Evening News*.

Ο παππούς μου φρόντιζε ο γιος του να προωθεί την οικογενειακή επιχείρηση με κάθε ευκαιρία. Σε ένα άρθρο του ο Μπιλ έγραψε: «Οι Χάριερς έχουν το πλεονέκτημα να ασχολείται με τα υποδήματά τους ο Τζο Φόστερ, που όχι μόνο είναι σε θέση να τους συμβουλέψει για το καταλληλότερο είδος παπουτσιού για τις πίστες του Κασλ Ίργουελ και του Κρου, αλλά και να το κατασκευάσει, οπότε θα πρότεινα στα παιδιά να προμηθευτούν από τώρα τα παπούτσια που χρειάζονται και να μην το αφήσουν για την τελευταία στιγμή». Δεν ξέρω πώς γλίτωσε την κατακραυγή γι' αυτή την τόσο ωμή προώθηση της οικογενειακής επιχείρησης, αλλά τα κατάφερε και η στήλη του συνέχισε να υπάρχει για πολλά χρόνια.

Οι γυναίκες δρομείς είχαν αρχίσει ήδη να αφήνουν το σημάδι τους στην παγκόσμια αθλητική σκηνή συμβάλλοντας στη φήμη των παπουτσιών Foster. Το 1923, η Έθελ Τζόνσον, δρομέας των Μπόλτον Γιουνάιτεντ Χάριερς, έσπασε το παγκόσμιο ρεκόρ στις 100 γιάρδες στα Πρωταθλήματα WAAA, ενώ η τρομερή Νέλι Χάλστεντ έσπασε σωρεία ρεκόρ φορώντας παπούτσια Foster. Αργότερα θα έμενε στην Ιστορία ως μία από τις σπουδαιότερες Βρετανίδες αθλήτριες.

Ο παππούς μου ήταν ένας από τους πρώτους που διέκρινε και άρχισε να προμηθεύει αυτό το νέο κομμάτι της αγοράς. Όπως και από πολλές άλλες απόψεις, ήταν πολύ μπροστά από την εποχή του. Φυσικά, δε θα ζούσε για να το δει, αλλά πενήντα χρόνια μετά η αγορά γυναικείων αθλητικών ειδών θα

αποτελούσε πηγή πρωτοφανούς επιτυχίας για την επιχείρηση της οικογένειάς του. Ωστόσο, πολύ πριν από αυτό, το 1933, μία άλλη πιο οικεία γυναικεία μορφή θα γινόταν κινητήριος δύναμη στην εξέλιξη των παπουτσιών Foster. Μετά τον αιφνίδιο θάνατο του παππού μου από καρδιακή προσβολή, η γιαγιά μου, η Μαρία, ανέλαβε αρκετά απρόθυμα την οικογενειακή επιχείρηση.

Παρότι ήταν μόλις ένα κι εξήντα, ό,τι της έλειπε σε ύψος το αντιστάθμιζε με τη δυναμικότητά της. Δεν ανεχόταν ανοησίες και εκτός του ότι φρόντιζε να λειτουργούν όλα ρολοί στο εργοστάσιο, κρατούσε επίσης τα πάντα πεντακάθαρα. Αυτή τη μανία της με την καθαριότητα την είχε επιδείξει με εντελώς αλλόκοτο τρόπο πριν από τέσσερα χρόνια, όταν η σορός του προπάππου μου, που πέθανε σε ηλικία ογδόντα πέντε ετών, είχε τοποθετηθεί με ανοιχτό φέρετρο στο «Ολυμπιακό εργαστήριο» για μέρες πριν από την κηδεία του. Κάθε βράδυ η Μαρία φρόντιζε να τον ξεσκονίζει από τη σκόνη των δερμάτων που έπεφτε από τις εργασίες της μέρας.

Όταν δεν ξεσκόνιζε πτώματα ή δε διοικούσε την J. W. Foster & Sons, η Μαρία ασχολούνταν με τα εγγόνια της. Πρώτα με τη γέννηση του αδελφού μου του Τζεφ και μετά, δύο χρόνια αργότερα, στις 18 Μαΐου 1935, την ίδια μέρα που είχε γεννηθεί ο παππούς μου και μόλις δεκαοχτώ μήνες μετά τον θάνατό του, με τη δική μου. Η Μαρία πίστευε ότι αυτή η σύμπτωση ήταν ένα μήνυμα από τον μακαρίτη τον σύζυγό της και επέμεινε, μάλλον διέταξε τη μητέρα μου, την Μπέσι, να μου δώσει το όνομα Τζόσεφ Γουίλιαμ, Τζο για συντομία, όπως λεγόταν και ο παππούς μου. Κανείς δεν τόλμησε να της φέρει αντίρρηση.

Τις ώρες που δεν έλεγε στους άλλους πώς να βαφτίσουν τα παιδιά τους ή δε δούλευε στο εργοστάσιο, η Μαρία χαλάρωνε από το στρες που βίωνε ως ιδιοκτήτρια επιχείρησης πίνοντας Guinness με τις φίλες της στην παμπ Γουίτσιφ. Και αναλογικά με το άγχος αυξανόταν και η κατανάλωση αλκοόλ. Συχνά την έβρισκαν να κοιμάται έξω από το σπίτι της, αφού ήταν τόσο μεθυσμένη, ώστε δεν μπορούσε να μπει από την εξώπορτα.

Όποτε δεν είχε χανγκόβερ, ένας από τους δυσκολότερους ρόλους της στο εργοστάσιο ήταν να κρατάει υπό έλεγχο τη βεντέτα που είχε ξεσπάσει ανάμεσα στους δύο γιους της, τον πατέρα μου, τον Τζιμ, και τον μεγαλύτερο αδελφό του, τον Μπιλ.

Ο πατέρας μου αντιλαμβανόταν ότι έπρεπε να γίνουν αλλαγές στο εργοστάσιο. Ήθελε να μειώσει το κόστος, να προσφέρει μια σειρά με οικονομικότερα αθλητικά παπούτσια. «Δεν έχουν όλοι τα χρήματα να αγοράσουν “χειροποίητα Foster”», έλεγε. Από την άλλη, ο Μπιλ έβλεπε το χειροποίητο παπούτσι ως ένα είδος κληρονομιάς, τα θεμέλια πάνω στα οποία είχε χτιστεί

η φήμη των Φόστερ, και δεν ήταν διατεθειμένος να την πετάξει στα σκουπίδια. Και οι δύο είχαν δίκιο, κάτι που έκανε τις διαφορές τους άλυτες και δυσκόλευε εξαιρετικά τον ειρηνευτικό ρόλο της Μαρίας.

Τελικά, η γιαγιά μου δεν άντεξε την πίεση. Οι δύο πλευρές ήταν τόσο αδιάλλακτες σχετικά με την κατεύθυνση που ήθελαν να πάρει η εταιρεία, ώστε άρχισε να μην πηγαίνει καλά. Η αρμονία και η αποδοτικότητα που με τόσο κόπο είχε καταφέρει να πετύχει η Μαρία άρχισε να χάνεται. Το κλίμα στο «Ολυμπιακό εργαστήριο» επιδεινώθηκε ραγδαία και μαζί οι πωλήσεις.

Η Μαρία ήθελε να αποχωρήσει από την επιχείρηση. Αποφάσισε να παραιτηθεί τον έλεγχο της Foster, υπό τον όρο ότι ο πατέρας μου και ο Μπιλ θα δημιουργούσαν μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, με μερίδιο 50 τοις εκατό έκαστος.

Με αποτέλεσμα δύο ξεχωριστές εταιρείες που ήταν ενωμένες μόνο κατ' όνομα. Ο πατέρας μου έστησε τον απαραίτητο εξοπλισμό για να ξεκινήσει να παράγει τα μηχανοποίητα παπούτσια τρεξίματος «Flyer» στον αριθμό πενήντα εννιά της Ντιν Ρόουντ, ενώ ακριβώς δίπλα, στον αριθμό πενήντα επτά, ο θείος μου συνέχισε την παράδοση των χειροποίητων παπουτσιών της «κλασικής» σειράς. Μεταξύ τους μιλούσαν μόνο για να ανταλλάξουν προσβολές.

Παρότι πλέον δεν της ανήκε, η Μαρία συνέχιζε να απασχολείται στο εργοστάσιο, σκούπιζε, σφουγγάριζε και έκανε οτιδήποτε άλλο προκειμένου να παρακολουθεί τους γιους της και να παρεμβαίνει όταν ξεσπούσαν λογομαχίες. Η παρουσία της θα αποτελούσε την κόλλα που κρατούσε ενωμένες τις δύο πλευρές, τουλάχιστον για μερικά χρόνια ακόμα.

Από τα τέλη του 19ου αιώνα η οικογένεια Φόστερ κατασκεύαζε χειροποίητα παπούτσια για τρέξιμο, για αθλητές όπως οι σπρίντερ Έρικ Λίντελ και Χάρολντ Άμπραχαμς, αλλά και αθλητικά παπούτσια για τις περισσότερες ομάδες του αμερικανικού ποδοσφαίρου. Όμως μια οικογενειακή έριδα ανάμεσα στον πατέρα τους και στον θείο τους ανάγκασε τον Τζο και τον αδελφό του, Τζεφ, να συστήσουν μια νέα εταιρεία, εμπνευσμένοι από την επιτυχία της Adidas και της Puma. Έτσι γεννήθηκε η Reebok.

Στην αρχή τα έσοδα ήταν τόσο πενιχρά, ώστε ο Τζο και η γυναίκα του αναγκάζονταν να ζουν μέσα στο εργοστάσιο, ενώ το μηχάνημα που έφτιαχνε τα παπούτσια ήταν ακουμπισμένο σε μια άκρη στο πάτωμα, γιατί θα διαλυόταν αν τοποθετούνταν στη μέση, χωρίς στήριγμα. Πολύ σύντομα, όμως, ένας σημαντικός καινούργιος παίκτης στη βιομηχανία του αθλητικού εξοπλισμού άρχισε να αναδύεται χάρη στο όραμα του Τζο. Μέσα στη δεκαετία του 1980, η Reebok είχε γίνει παγκόσμιο φαινόμενο, αφού ήταν η πρώτη που αγκάλιασε την τρέλα της αεροβικής γυμναστικής με πρωταγωνίστρια την Τζέιν Φόντα. Τα Reebok έκαναν την εμφάνισή τους και στο κόκκινο χαλί, ακόμη και στην ταινία *Alien*, όπου η Σιγκούρνι Γουίβερ φορούσε ένα ζευγάρι Reebok Alien Stompers.

Στα χνάρια του παγκόσμιου μπεστ σέλερ ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ του Φιλ Νάιτ της Nike, το βιβλίο αυτό είναι μια δυνατή ιστορία θριάμβου ενάντια σε όλες τις πιθανότητες, που αποκαλύπτει τις προκλήσεις και τις θυσίες που απαιτούνται για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας μάρκας. Είναι επίσης η ιστορία για το πώς μια μικρή τοπική επιχείρηση μπορεί να μεταμορφωθεί, με το σωστό προϊόν και το σωστό όραμα, σε κάτι πολύ, πολύ μεγαλύτερο.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 25082